

Instytut Pamięci Narodowej - Kraków

<https://krakow.ipn.gov.pl/pl4/aktualnosci/182301,Strajk-1988-roku-w-Hucie-im-Lenina-z-perspektywy-35-lat-Ogolnopolska-konferencja.html>
04.05.2024, 18:09

Strajk 1988 roku w Hucie im. Lenina z perspektywy 35 lat. Ogólnopolska konferencja naukowa w Krakowie

W ramach Centralnego Projektu Badawczego IPN „Solidarność i opór społeczny w PRL 1956-1989”, na „Przystanku Historia” IPN w Krakowie odbyła się 25 kwietnia 2023 r. ogólnopolska konferencja naukowa pt. „Strajk 1988 roku w Hucie im. Lenina z perspektywy 35 lat”.

Podzielone na cztery panele obrady otworzył dr Michał Wenklar, zastępca dyrektora krakowskiego oddziału Instytutu. W pierwszym panelu konferencyjnym wystąpili: prof. Piotr Franaszek (Uniwersytet Jagielloński, zastępca przewodniczącego Kolegium IPN), dr Jan Hlebowicz (Oddział IPN w Gdańsku) i dr Bogusław Tracz (Oddział IPN w Katowicach). Prowadzenie dr Wojciech Paduchowski (Oddział IPN w Krakowie).

Drugi panel, który poprowadzi Andrzej Malik (Oddział IPN w Krakowie), zgromadził Piotra Kapustę (Muzeum Nowej Huty), dr Pawła Mazura (Oddział IPN w Krakowie) i dr Wojciecha Paduchowskiego. Dwa ostatnie panele konferencyjne (prowadzenie red. Roman Graczyk) wypełniły wspomnienia uczestników wydarzeń sprzed 35 lat: Władysława Kieliana, Edwarda Banaśkiewicza, Jana Ciesielskiego, Stanisława Handzlika, Grzegorza Surdego, Włodzimierza Pietrusa i Jerzego Borowczaka oraz krótki wykład dr. hab. Józefa Brynkusa (Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie).

Referaty zostaną wydane w formie publikacji pokonferencyjnej.

Strajk 1988 roku w Hucie im. Lenina z perspektywy 35 lat. Panel 1

Strajk 1988 roku w Hucie im. Lenina z perspektywy 35 lat. Panel 2

Strajk 1988 roku w Hucie im. Lenina z perspektywy 35 lat.

Panel 3

Strajk 1988 roku w Hucie im. Lenina z perspektywy 35 lat. Panel 4

Strajk w Hucie im. Lenina

W końcu lat 80. XX wieku w Polsce pogłębiał się kryzys gospodarczy. Próby reform, jakie przedsięwzięły władze nie przyniosły efektu. Także referendum w sprawie tzw. drugiego etapu reform, przeprowadzone 29 listopada 1987 r., nie dało oczekiwanego przez komunistów poparcia. Mimo to zdecydowano się na wprowadzenie od 1 lutego 1988 r. drastycznych podwyżek cen, m.in. żywności o 40 proc. i benzyny o 60 proc.

26 kwietnia 1988 r. w nowohuckim kombinacie metalurgicznym rozpoczął się strajk. Oprócz postulatów płacowych protestujący wysunęli żądania o charakterze politycznym. Hutnicy zyskali wsparcie duchowe, gdy w robotnicze święto 1 maja przybyli do kombinatu z posługą duszpasterską (przemyceni w karetce pogotowia) ks. Kazimierz Jancarz z ks. Józefem Orawczakiem. W hali Walcowni Blach Karoseryjnych odprawili mszę świętą, pełną solidarnościowych akcentów. W Święto Konstytucji 3 maja z posługą duchową zjawiał się z kolei ks. Tadeusz Isakowicz-Zaleski, który po odprawieniu dwóch mszy zdecydował się pozostać ze strajkującymi.

Mimo prób negocjacji, komunistyczne władze zdecydowały się na rozwiązanie siłowe. O godz. 2 w nocy z 4 na 5 maja 1988 r. nastąpił atak oddziałów ZOMO na strajkujących w Hucie im. Lenina. Choć stawiali jedynie bierny opór, byli bici i obrażani przez zomowców. Poszkodowani, wśród nich także kobiety, zostali przewiezieni do szpitala MSW. W trakcie pacyfikacji zatrzymano 79 osób w tym część członków komitetu strajkowego. Przebywający ze strajkującymi ks. Isakowicz-Zaleski po krótkim pobycie na komendzie został przewieziony do kurii metropolitalnej.

Hutnicy nie dali się zastraszyć i już o godz. 6 obecny na miejscu działacz KPN i NSZZ „Solidarność”, Ryszard Majdzik, zorganizował wiec, w trakcie którego uczestnicy – żądając uwolnienia aresztowanych – pomaszerowali z wydziału Walcowni Zgniatacz w kierunku bramy głównej i Centrum Administracyjnego HiL. Zanim tam dotarli zostali ponownie zaatakowani przez ZOMO i rozbici. Znaczna część pracowników Zakładu Walcowniczego i Zakładu Mechaniczno-Odlewniczego, zgodnie ze strategią ustaloną wcześniej przez komitet strajkowy, odmówiła pracy. O godz. 7 ludzie wyszli z kombinatu, a protest przekształcił się w strajk absencyjny.

W parafii św. Maksymiliana Marii Kolbego w Mistrzejowicach powołany został Wikariat Solidarności z Potrzebującymi, którego zadaniem była organizacja i koordynacja pomocy dla osób represjonowanych za udział w strajku. W procesach hutników uczestniczyli, jako obserwatorzy, wolontariusze wikariatu oraz znani krakowscy adwokaci.

Ukrywający się członkowie komitetu strajkowego HiL we wspólnym oświadczeniu z 11 maja, jako podstawowy warunek powrotu do pracy podali uwolnienie aresztowanych i przyjęcie zwolnionych. Nieugięta postawa hutników sprawiła, iż w kolejnych dniach wypuszczano z aresztu kolejne osoby. Dzięki poręczeniu jakiego udzieliła rada pracownicza HiL ostatnich sześciu uczestników strajku opuściło mury więzienia 16 maja 1988 r.

Dzień później w Mistrzejowicach odbyło się zebranie komitetu strajkowego HiL w pełnym składzie. Zdecydowano o zakończeniu strajku absencyjnego i wezwaniu pracowników do powrotu do pracy 18 maja. Wobec niezrealizowania przez dyrekcję kombinatu i władze państwowe postulatów strajkujących, komitet strajkowy HiL przekształcono w Komitet Organizacyjny NSZZ „Solidarność” KM Nowa Huta.

Program konferencji

- ▶ **9.00** - otwarcie, **dr Michał Wenklar**, zastępca dyrektora Oddziału IPN w Krakowie
- ▶ **9.10 - I PANEL**, prowadzenie **dr Wojciech Paduchowski**, Oddział IPN w Krakowie
 - **prof. dr hab. Piotr Franaszek**, Instytut Historii UJ, zastępca przewodniczącego Kolegium IPN
Sytuacja gospodarcza Polski na przełomie lat 80. i 90. XX wieku
 - **dr Jan Hlebowicz**, Oddział IPN w Gdańsku
Sytuacja w młodzieżowych środowiskach opozycyjnych Trójmiasta pod koniec lat 80.
 - **dr hab. Józef Brynkus**, prof. UP, kierownik Katedry Edukacji Historycznej UP
Sytuacja wewnątrz „Solidarności”
 - **dr Bogusław Tracz**, Oddział IPN w Katowicach
„Po ciepłej wiosnie, gorące lato”. Strajki w 1988 r. na Górnym Śląsku
- ▶ **10.40-11.00** - przerwa
- ▶ **11.00 - II PANEL**, prowadzenie **Andrzej Malik**, Oddział IPN w Krakowie
 - **Piotr Kapusta**, Muzeum Nowej Huty Oddział Muzeum Krakowa
Przyczyny, przebieg i skutki strajku według prasy bezdebitowej
 - **dr Paweł Mazur**, Oddział IPN w Krakowie
Obraz „wiosny Solidarności” w 1988 r. w prasie oficjalnej
 - **dr Wojciech Paduchowski**, Oddział IPN w Krakowie
Obraz „wiosny Solidarności” w kulturze
 - **dr Marcin Bukała**, Oddział IPN w Rzeszowie
Wiosenny strajk w Hucie Stalowa Wola - reakcja na nowohucki protest?
- ▶ **12.20-12.50** - przerwa

▶ **12.50 - III PANEL**, prowadzenie **Roman Graczyk**

- Dyskusja z udziałem świadków historii (uczestników strajku), udział wezmą: **Władysław Kielian, Edward Banaśkiewicz, Jan Ciesielski, Stanisław Handzlik**

▶ **14.30-14.40** - przerwa

▶ **14.40 - IV PANEL**, prowadzenie **Roman Graczyk**

- Dyskusja z udziałem świadków historii, udział wezmą: **Grzegorz Surdy, Włodzimierz Pietrus, Jerzy Borowczak, Roman Gałęzewski**

▶ **16.00** - zakończenie konferencji